

המשרד לשירותי דת

דוחות כספיים

ליום 31 בדצמבר 2016

המשרד לשירותי דת

דוחות כספיים

ליום 31 בדצמבר 2016

תוכן העניינים

עמוד

2	דוח רואי החשבון המבקרים
3	דוחות על המצב הכספי
4	דוחות על הביצוע הכספי
5	דוחות על השינויים בגרעון בנכסים נטו/ הון
6-23	ביאורים לדוחות הכספיים
24-26	נספח השוואה בין התקציב לבין הסכומים בפועל

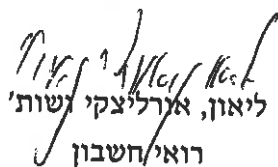

דוח רואי החשבון המבקרים לחשב הכללי במשרד האוצר

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי של המשרד לשירותי דת (להלן – "המשרד") המצורפים, לימים 31 בדצמבר 2016 ו – 2015 ואת הדוחות על הביצוע הכספי, והדוחות על השינויים בגרעון בנכסים נטו לכל אחת מהשנים שהסתיימו באותם תאריכים. דוחות כספיים אלה הינם באחריות המנכ"ל וחשבת המשרד. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג – 1973. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי המנכ"ל והחשבת של המשרד וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של המשרד לימים 31 בדצמבר 2016 ו – 2015 ואת הביצוע הכספי, השינויים בגרעון בנכסים נטו לכל אחת מהשנים שהסתיימו באותם תאריכים וזאת בהתאם לתקני חשבונאות ממשלתיים של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ממשלתית.

ליאון, אורליצקי ושות'
רואי חשבון

בני ברק, 2 באפריל 2017

המשרד לשירותי דת

דוחות על המצב הכספי

ליום 31 בדצמבר		ביאור	
2015	2016		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
3,771	3,145	3	נכסים שוטפים
288	340		חייבים ויתרות חובה
			מלאי
4,059	3,485		
4,243	4,027	4	נכסים לא שוטפים
6,287	10,850	5	פיקדון במנהל הרכב
4,560	8,118	6	רכוש קבוע, נטו
			נכסים בלתי מוחשיים, נטו
15,090	22,995		
19,149	26,480		
19,470	13,677	7	התחייבויות שוטפות
24,410	7,850	8	זכאים ויתרות זכות
			זכאים בגין תמיכות
43,880	21,527		
8,356	6,489	9	התחייבויות לא שוטפות:
808	3,903	10	התחייבויות בגין זכויות עובדים
			הפרשה לתביעות משפטיות
9,164	10,392		
	-	17	התחייבויות תלויות והתקשרויות מהותיות
(33,895)	(5,439)		
19,149	26,480		גרעון בנכסים נטו

ער"ד עודד פלוס
המנהל הכללי

גב' סיגלית פוזי
חשבת המשרד

21/04/17
תאריך אישור הדוחות הכספיים

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

המשרד לשירותי דת

דוחות על הביצוע הכספי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2015	2016		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	ביאור	
הכנסות			
הכנסות מעסקאות שאינן חליפין:			
517,184	506,803		
*900	2,027	11	הכנסות מתקציב
518,084	508,830		הכנסות מהעברות
סך הכל הכנסות מעסקאות שאינן חליפין:			
2,247	2,744	12	הכנסות מעסקאות חליפין:
2,247	2,744		הכנסות ממתן שירותים
355	274		סך הכל הכנסות מעסקאות חליפין:
520,686	511,848		הכנסות אחרות:
סך הכנסות			
הוצאות			
350,476	354,243	13	תמיכות
48,947	37,992	14	שכר עבודה ונלוות
*105,772	87,372	15	הוצאות תפעוליות
4,323	6,519	16	הוצאות הנהלה וכלליות
3,666	1,592		שיווק ויחסי ציבור
701	219		השתתפות בחידוש כלי רכב
513,885	487,937		סך הוצאות
6,801	23,911		עודף נטו לשנה
(*) סווג מחדש			

(*) סווג מחדש

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

המשרד לשירותי דת

דוחות על השינויים בגרעון בנכסים נטו (אלפי ש"ח)

יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	תנועה בשנת 2016		יתרה ליום 31 בדצמבר 2015	תנועה בשנת 2015		יתרה ליום 1 בינואר 2015	במאות	
	עודף לשנה	שינויים בנכסים נטו		עודף לשנה	שינויים בנכסים נטו			
(20,956)	23,911	1,030	(45,897)	6,801	-	(52,698)		(גרעון) / עודף בנכסים נטו
232			232	-	-	232	20	השפעה מצטברת בגין רישום פקדון כלי רכב
2,329			2,329	-	2,329	-	20	השפעה מצטברת בגין כספי עיזבונות
203			203	-	-	203	20	השפעה מצטברת בגין רישום רכוש קבוע
2,764			2,764	-	2,329	435		סל"כ השפעה מצטברת בגין רישום שנים קודמות
קרנות חוץ								
12,871		413	12,458	-	629	11,829	20	קרן חוץ בגין רישום פנסיה תקציבית
(132)			(132)	-	-	(132)	20	קרן חוץ בגין מחיקת יתרת חו"ז החשב הכללי
14		3,102	(3,088)	-	-	(3,088)	20	קרן חוץ בגין העברת נכסים והתחייבויות
12,753		3,516	9,238	-	629	8,609		סל"כ קרנות חוץ
(5,439)	23,911	4,546	(33,895)	6,801	2,958	(43,654)		גרעון בנכסים נטו

המשרד לשירותי דת

ביאורים לדוחות הכספיים

באור 1 - כללי

המשרד לשירותי דת (להלן: "המשרד") הינו הגוף הרגולטורי האחראי להגדרת והבטחת שירותי דת איכותיים, נגישים וזמינים לציבור היהודי במדינת ישראל.

המשרד אחראי להסדרה ותקצוב של שירותי דת המלווים את האזרח היהודי במהלך חייו: במבני דת, בכשרות, במקוואות, נישואין, קבורה, חיזוק הזהות היהודית, טיפול במקומות הקדושים לרבות הילולת ל"ג בעומר במירון.

שירותים אלו מסופקים על ידי המועצות הדתיות וחברות הקדישא ברחבי הארץ, אשר אחראיות על מגוון נושאים וביניהם: בניית מבני דת, שיפוץ, אחזקה ותפעול מקוואות, הקמת ותחזוקת עירוב, פיקוח על הכשרות, רישום נישואין וביצוע חופות, טיפול בקבורה, תחזוקת ותפעול בתי עלמין, העסקת רבני עיר וכן רבני ישובים, ארגון פעילות תרבות תורנית ועוד.

כמו כן הרבנות הראשית לישראל הינה יחידת סמך של המשרד. תחומי פעילותה של הרבנות הינן פעולות הרבנים הראשיים לישראל, בחינות לרבנות ואכיפת חוק הונאה בכשרות התשמ"ג 1983.

על מנת להבטיח שירותי דת איכותיים וזמינים, המשרד לשירותי דת מפקח על פעילותן של כ- 132 מועצות דתיות וכ- 600 חברות קדישא וגופי קבורה ברחבי הארץ אשר מספקים שירותים אלו לכלל הציבור.

המשרד, לרבות יחידת הסמך שלו, מעסיק כ- 180 עובדים. משרדיו ומשרדי יחידת הסמך שלו ממוקמים בירושלים.

בהתאם להחלטת ממשלה מס' 179 מיום 5 ביולי 2015, החל מיום 1 בינואר 2016, הועברה פעילות מערך הגיור לאחריות משרד ראש הממשלה.

ביאור 2 - עיקרי המדיניות החשבונאית

א. בסיס עריכת הדוחות הכספיים:

הדוחות הכספיים של המשרד (להלן: "הדוחות הכספיים") נערכו בהתאם לתקני חשבונאות ממשלתיים המפורסמים על-ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ממשלתית. תקנים אלה מבוססים על תקני חשבונאות בינלאומיים למגזר הציבורי (IPSAS) המפורסמים על-ידי הוועדה הבינלאומית לתקני חשבונאות למגזר הציבורי (IPSASB) של הפדרציה הבינלאומית של רואי החשבון (IFAC), תוך התאמתם לסוגיות מיוחדות העולות מעריכת הדוחות הכספיים של ממשלת ישראל. בקשר לעריכת דוחות כספיים אלו יצוין כדלקמן:

המשרד לשירותי דת

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 2 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

בסיס עריכת הדוחות הכספיים: (המשך)

(1) הדוחות הכספיים ערוכים על בסיס העלות ההיסטורית, למעט נכסים והתחייבויות שונים המוצגים על בסיס מדידה אחר, כמפורט בביאורים לדוחות הכספיים. עיקרי המדיניות החשבונאית המתוארים להלן, יושמו באופן עקבי ביחס לכל השנים המוצגות, אלא אם צוין אחרת.

(2) שימוש באומדנים ושיקול דעת:

בעת הכנתם של הדוחות הכספיים, עריכתם והצגתם על פי כללי החשבונאות המקובלים, נדרשה הנהלת המשרד להשתמש בשיקול דעת, אומדנים והנחות אשר משפיעים על יישום המדיניות החשבונאית ועל סכומים של נכסים והתחייבויות. מעצם טיבם של אומדנים והנחות, התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מאומדנים אלה.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים, נדרשת הנהלת המשרד להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול הדעת בקביעת האומדנים, מתבססת ההנהלה על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים, וכן על הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן. האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

(3) תקופת המחזור התפעולי:

תקופת המחזור התפעולי הינו שנה. לפיכך, הנכסים השוטפים וההתחייבויות השוטפות כוללים פריטים המיועדים והצפויים להתממש בתקופת המחזור התפעולי העוקב.

(4) דוחות על תזרימי המזומנים:

בדוחות הכספיים לא נכללו דוחות על תזרימי המזומנים מכיוון שלדעת ההנהלה דוחות כאלו אינם מוסיפים מידע מהותי מעבר למידע המצוי בדוחות הכספיים.

ב. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

המשרד	-	המשרד לשירותי דת.
הממשלה	-	ממשלת מדינת ישראל.
מדד	-	מדד המחירים לצרכן כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מעת לעת.
הוראות תכ"ם	-	הוראות תקנון כספים ומשק, הוראות המתפרסמות על-ידי החש"ל, המסדירות התנהלות תקינה בנושא כספים ומשק, והמחייבות כל גוף או גורם במגזר הממשלתי לפעול על פיהם.

המשרד לשירותי דת

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 2 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. מטבע הפעילות

פריטים המוצגים בדוחות הכספיים של המשרד נמדדים בש"ח, שהינו מטבע הפעילות של הממשלה, ומעוגלים לאלף הקרוב, למעט אם צוין אחרת. השקל הינו המטבע שמייצג באופן הטוב ביותר את הסביבה הכלכלית שבה פועלת הממשלה ואת עסקאותיה.

ד. הצמדה

נכסים והתחייבויות הצמודים למדד המחירים לצרכן נכללו לפי המדד המתאים לגבי כל נכס או התחייבות. הלוואות צמודות למדד נמדדות בעלות מופחתת כאשר היתרה למועד הדיווח צמודה למדד.

להלן פרטים על מדדי המחירים לצרכן, שערי החליפין של מטבעות עיקריים ושיעורי השינוי בתקופת הדוח:

ליום 31 בדצמבר

2015	2016
112.82	112.59

מדד המחירים לצרכן (בנקודות)

* המדד לפי בסיס ממוצע 2008

שיעור השינוי לשנה שהסתיימה
ביום 31 בדצמבר (באחוזים)

2015	2016
(1.00)	(0.19)

מדד המחירים לצרכן

ה. חייבים ויתרות חובה:

יתרות החייבים ויתרות החובה מתייחסות לסכומים לקבל מחייבים עבור עסקאות חליפין ועסקאות שאינן חליפין.

ו. רכוש קבוע:

הכרה ומדידה

רכוש קבוע מוכר לראשונה לפי עלות, לרבות עלויות שניתן ליחסן במישרין לרכישת רכוש קבוע או להקמתו לשם הבאתו למיקום ולמצב הדרושים לצורך הפעלתו. כאשר נכס מתקבל ללא עלות או בעלות סמלית, עלותו היא שוויו ההוגן במועד קבלתו. פריטי רכוש קבוע מסוימים, שלא היו קיימים נתונים זמינים לגבי עלותם, נכללו במועד ההכרה לראשונה בהתאם לאומדן שווים ההוגן. עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד המקושר אליו, מוכרת כחלק מעלות ציוד זה.

המשרד לשירותי דת

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 2 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ו. רכוש קבוע: (המשך)

כאשר לחלקי רכוש קבוע משמעותיים (לרבות עלויות של בדיקות תקופתיות משמעותיות) יש אורך חיים שונה, הם מטופלים כפריטים נפרדים של הרכוש הקבוע. בתקופות שלאחר ההכרה הראשונה פריטי רכוש קבוע נמדדים לפי עלותם בניכוי פחת שנצבר ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו. רווח או הפסד הנובע מגריעת פריט רכוש קבוע ייקבע כהפרש בין התמורה נטו מהמימוש, אם קיימת, לבין הערך בספרים של הפריט, וירשם בסעיף הכנסות אחדות או הוצאות אחדות, לפי העניין, בדוח על הביצוע הכספי.

עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע מוכרת כחלק מהערך בספרים של אותו פריט, אם צפוי כי התועלת הכלכלית העתידית או פוטנציאל השירות הגלומים בפריט תזרום לישות וכי עלותו ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך היחסי של החלק שהוחלף נגרע. עלויות תחזוקה שוטפות נזקפות לדוח על הביצוע הכספי עם התהוותן.

פחת

פחת נזקף לדוח על הביצוע הכספי, לפי שיטת הקו הישר על פי אומדן אורך החיים השימושי של כל חלק משמעותי מפריטי הרכוש הקבוע. שיפורים במושכר מופחתים על פני התקופה הקצרה מבין תקופת השכירות לבין אורך החיים השימושי של הנכס.

אומדן אורך החיים השימושיים לתקופה השוטפת ולתקופת ההשוואה הינו כדלקמן:

שנים

10-14	• ציוד וריהוט משרדי
4-7	• כלי רכב ותחבורה
3-10	• חומרה ומערכות מחשוב
7	• אחר

האומדנים בדבר שיטת הפחת, אורך החיים השימושי וערך השייר נבחנים מחדש בכל שנת דיווח. שינויים, ככל שישנם, מטופלים כשינוי אומדן חשבונאי.

המשרד לשירותי דת

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 2 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. נכסים בלתי מוחשיים:

נכס בלתי מוחשי הינו נכס לא כספי, הניתן לזיהוי וחסר מהות פיזית. נכס ניתן לזיהוי אם הוא ניתן להפרדה או שנובע מזכויות חוזיות או זכויות משפטיות אחרות, וזאת מבלי להתחשב אם זכויות אלה ניתנות להעברה או ניתנות להפרדה מהישות או מזכויות וממחויבויות אחרות.

הכרה לראשונה:

נכס בלתי מוחשי שנרכש על ידי הממשלה, מוכר לראשונה לפי עלות, לרבות הוצאות שניתן ליחסן במישרין לרכישת הנכס הבלתי מוחשי.
נכסים בלתי מוחשיים שהתקבלו במסגרת עסקה שאינה חליפין יימדדו בהתאם לשוויים ההוגן במועד העסקה.

נכסים בלתי מוחשיים שנרכשו במסגרת עסקה להחלפת נכסים תמורת נכסים לא כספיים או בתמורה לשילוב של נכסים כספיים ולא כספיים, יימדדו בשווי הוגן במועד ההכרה לראשונה.

מחקר ופיתוח:

יציאות הקשורות בפעילויות מחקר המבוצעות במטרה לרכוש ידע והבנה מדעיים או טכניים חדשים, נזקפות לדוח על הביצוע הכספי עם התהוותן.

פעילויות פיתוח קשורות בתכנית לייצור מוצרים או תהליכים חדשים או לשיפור משמעותי של מוצרים או תהליכים קיימים. עלויות בגין פעילויות פיתוח מוכרות כנכס בלתי מוחשי אם ורק אם: ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח; המוצר או התהליך ישימים מבחינה טכנית ומסחרית; צפויה הטבה כלכלית עתידית או פוטנציאל שירות עתידי מהמוצר ולשירות כוונה ומקורות מספיקים על מנת להשלים את הפיתוח ולהשתמש בנכס או למכרו. העלויות שהוכרו כנכס בלתי מוחשי בגין פעילויות הפיתוח כוללות את עלות החומרים, שכר עבודה ישיר, הוצאות תקורה שניתן לייחסן ישירות להכנת הנכס לשימוש המיועד ועלויות אשראי שהווננו. עלויות אחרות בגין פעילויות פיתוח נזקפות לדוח על הביצוע הכספי עם התהוותן.

בתקופות עוקבות, עלויות פיתוח שהווננו נמדדות לפי עלות בניכוי הפחתות והפסדים מירידת ערך שנצברו.

עלויות עוקבות:

עלויות עוקבות מוכרות כנכס בלתי מוחשי אך ורק כאשר הן מגדילות את ההטבה הכלכלית העתידית הגלומה בנכס בגינו הן הוצאו, יתר העלויות נזקפות לדוח על הביצוע הכספי עם התהוותן.

הפחתה:

הפחתה נזקפת לדוח על הביצוע הכספי לפי שיטת הקו הישר. מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים בלתי מוגדר אינם מופחתים באופן שיטתי, אלא נבחנים לפחות אחת לשנה לירידת ערך.

המשרד לשירותי דת

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 2 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

נכסים בלתי מוחשיים: (המשך)

נכסים בלתי מוחשיים אשר נוצרים בישות אינם מופחתים באופן שיטתי כל עוד הם אינם זמינים לשימוש. לפיכך, נכסים בלתי מוחשיים אלו, כגון עלויות פיתוח, נבחנים לירידת ערך לפחות אחת לשנה, עד למועד בו הופכים להיות זמינים לשימוש.

אומדן אורך החיים השימושיים לתקופה השוטפת ולתקופת ההשוואה הינו כדלקמן:

שנים

3-10

• תוכנה ופרויקטי מחשב

האומדנים בדבר שיטת הפחת, אורך החיים השימושי וערך השייר נבחנים מחדש בכל שנת דיווח. שינויים, ככל שישנם, מטופלים כשינוי אומדן חשבונאי.

ה. מלאי

המלאי מוערך לפי עלותו או שווי מימוש נטו, כנמוך מבניהם. העלות נמדדת בשיטת ממוצע נע משוקלל.

ט. הפרשות:

המשרד מכיר בהפרשות בדוחות הכספיים כאשר מתקיימים התנאים הבאים במצטבר: קיימת למשרד מחויבות קיימת (משפטית או משתמעת) כתוצאה מאירועי העבר, צפוי שיידרש תזרים שלילי של משאבים המגלמים הטבות כלכליות כדי לסלקה וניתן לערוך אומדן מהימן של סכום המחויבות. הסכום המוכר כהפרשה, הינו האומדן הטוב ביותר של הוצאה הנדרשת לסילוק המחויבות הקיימת במועד הדיווח. כאשר ההשפעה של ערך הזמן הינה מהותית, סכום ההפרשה יימדד לפי הערך הנוכחי של ההוצאות הנדרשות לסילוק המחויבות. הערך בספרים של ההפרשה מותאם על מנת לשקף את חלוף הזמן ומוכר כהוצאות מימון.

תביעות משפטיות

הפרשה בגין תביעות מוכרת כאשר מתקיימים התנאים הבאים במצטבר: למשרד קיימת מחויבות משפטית בהווה או מחויבות משתמעת כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, יותר סביר מאשר לא (more likely than not) כי המשרד ידרש למשאבים כלכליים לסילוק המחויבות וניתן לאמוד את המחויבות באופן מהימן. כאשר השפעת ערך הזמן מהותית, נמדדת ההפרשה בהתאם לערכה הנוכחי.

המשרד לשירותי דת

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 2 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הפרשות: (המשך)

הסכום המוכר כהפרשה הינו האומדן הטוב ביותר של הוצאה הנדרשת לסילוק המחויבות הקיימת במועד הדיווח. המשרד בוחן כל תביעה שהוגשה ובעזרת יועציו המשפטיים מגיע למסקנה על סמך ניסיון העבר האם יש להכיר בהפרשה בדוחות הכספיים.

י. הטבות לעובדים

(1) התחייבויות בגין הטבות לעובדים לזמן קצר
הטבות לעובדים לזמן קצר כוללות משכורות, ימי חופשה, מחלה, הבראה והפקדות לביטוח לאומי ומוכרות כהוצאות עם מתן השירותים. כאשר למשרד קמה מחויבות משפטית או משתמעת, שניתנת לאמידה מהימנה, למתן מענקים לעובדים, המשרד מכיר בהתחייבות זו במועד בה קמה המחויבות.

(2) התחייבויות בגין סיום יחסי עובד מעביד, נטו
בגין כל התחייבויות המשרד בגין סיום יחסי עובד מעביד נרשמות התחייבויות מתאימות על פי דין, הסכם, נוהג, וציפיות ההנהלה. ההתחייבות בשל סיום יחסי עובד מעביד כוללת התחייבות להשלמת פיצויי פיטורין בשיעור 2.33 לכל חודש (28% מהשכר לכל שנת עבודה), עבור כל העובדים שאינם בעלי פנסיה תקציבית, בעלי ותק שכר של מעל שנה.

יא. התחייבות בגין פנסיה תקציבית

התחייבויות המשרד כוללות את ההתחייבויות הבאות -

(1) חבות בגין תשלומי השלמה לפיצויי פיטורין לעובדי המדינה שהסדר הפנסיה החל לגביהם הינו הסדר פנסיה תקציבית.

(2) ההתחייבות לפנסיה תקציבית של עובדי המשרד הינה באחריות מנהלת הגמלאות, לכן ההכרה בהתחייבות לעובדי המשרד, המחושבת בחישוב אקטוארי במנהלת הגמלאות, נרשמת כנגד קרן הון המוצגת בדוח על הנכסים נטו/הון.

על פי הנחיות החשב הכללי בדבר "נוהל רישום פנסיה תקציבית בספרי משרדי ממשלה", המשרד ימדוד ויצג בדוחותיו הכספיים רק את עלות השכר השוטפת בגין העובדים, ללא שינויים בהנחות האקטואריות בגין הפנסיה התקציבית כהטבה מבעל שליטה, אשר תחושב על בסיס 20.83% מעלות השכר הפנסיוני. הנוהל חל החל מהדוחות הכספיים לשנת 2013.

המשרד לשירותי דת

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 2 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשרד)

יב. הכרה בהכנסות מעסקאות שאינן חליפין:

- עסקאות שאינן חליפין הן עסקאות שאינן כוללות חליפין של ערכים, השווים בקירוב זה לזה, בין הצדדים לעסקה.
- הכנסות מעסקאות שאינן חליפין כוללות את סוגי ההכנסות הבאות:
- מיסים – סכומים שהמדינה גובה מכוח חוקים ו/או תקנות, לרבות אגרות. הכנסות ממיסים אינן כוללות קנסות או עונשים אחרים המוטלים עקב הפרת החוק.
 - העברות – הכנסות מעסקאות שאינן חליפין שאינן נובעות ממיסים ואגרות. הכנסות מהעברות כוללות: קנסות, תרומות, מענקים, מחילות חוב, מתנות, עיזבונות, סחורות ושירותים ללא תמורה.

הכנסות מעסקאות שאינן חליפין מוכרות בגובה הנכס שהוכר בגין אותה עסקה, בניכוי כל התחייבות שהוכרה.

יג. הכרה בהכנסות מעסקאות חליפין:

- (1) ההכנסות ממכירת סחורות נכללות עם מסירת הסחורה ללקוח.
- (2) ההכנסות משירותים נכללות עם ביצוע השירות.
- (3) הכנסות הישות אינן כוללות סכומים שגבתה הישות עבור צד שלישי ואינם מהווים הכנסה.
- (4) ההכנסה נמדדת לפי שוויה ההוגן של התמורה שהתקבלה או התמורה שהישות זכאית לקבל.
- (5) הכנסות מריבית מוכרות לפי שיטת הריבית האפקטיבית.

יד. תמיכות:

תמיכות הן הטבות לרווחת הציבור המסופקות ע"י המשרד, שעבורן הוא אינו מקבל תמורה ישירה ממקבלי אותן הטבות, השווה בקירוב לערכם של הסחורות והשירותים שסופקו.

התמיכות נרשמות כהתחייבויות בדוחות הכספיים בתקופה בה התרחשו האירועים שיצרו את התמיכה, כל עוד מתקיימים כל אלה:

- (1) למשרד יש מחויבות קיימת בגין התמיכה כתוצאה מאירועי העבר.
- (2) צפוי כי יידרש תזרים של משאבים החוצה בגין המחויבות.
- (3) ניתן לאמוד את סכום התמיכה באופן מהימן.

המשרד לשירותי דת

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 2 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

תמיכות: (המשך)

הסוגים העיקריים של התמיכות הניתנות ע"י המשרד הם:

- (1) תמיכות בגין מטרות חברתיות.
- (2) תמיכות בגין הקמת תשתיות למבני דת, מקוואות ובתי קבורה.

טו. הוצאות פרסום:

הוצאות בגין פעילויות פרסום ושיווק, בגין הפקת קטלוגים ועלוני פרסום, מוכרות כהוצאה במועד בו קיימת לישות גישה למוצרי הפרסום או כאשר השירות בגין פעולות אלה ניתן לישות.

טז. אומדנים קריטיים:

להלן מידע בדבר אומדנים קריטיים, ששימשו בהכנת הדוחות הכספיים ואשר שינוי מהותי בהם עשוי לשנות את ערכם של הנכסים וההתחייבויות, לרבות נכסים והתחייבויות תלויים, המוצגים בדוחות הכספיים:

התחייבויות בגין זכויות עובדים - התחייבויות בגין זכויות עובדים מבוססות על מספר רב של נתונים, ומחושבות תוך שימוש בטכניקות הערכה אקטואריות. חישוב ההתחייבויות כרוך בקביעת הנחות, בין השאר לגבי שיעורי ההיוון, שיעורי תשואה צפויים, שיעורי עליית השכר, שיעורי תחלופת עובדים, שיעור גידול בקצבה לפנסיה והנחות שונות נוספות. קיימת אי וודאות בגין הנחות אלו ושינויים בהן עשויים להשפיע באופן מהותי על ערכן של ההתחייבויות בספרים, לפרטים נוספים ראה ביאור 9 – התחייבויות בגין זכויות עובדים.

הפרשה לתביעות משפטיות והתחייבויות תלויות – בהסתמך על חוות דעתם של היועצים המשפטיים של המשרד, נקבעים סיכויי תביעות משפטיות שהוגשו כנגד המשרד, במידת האפשר, ועל פיהם נאמד הסכום אותו יש לכלול כהפרשה בדוחות הכספיים. הערכות אלה מתבססות על מיטב שיפוטם המקצועי, בהתחשב בשלב בו מצויים ההליכים וכן על הניסיון העבר. תוצאות התביעות בפועל עלולות להיות שונות מהערכות אלה, לפרטים נוספים ראה ביאור 10 – הפרשה לתביעות משפטיות, וביאור 18 – התחייבויות תלויות.

יז. מערך הגיור

בהתאם להחלטת ממשלה מס' 179 מיום 5 ביולי 2015, החל מיום 1 בינואר 2016, הועברה פעילות מערך הגיור לאחריות משרד ראש הממשלה. הנכסים נגרעו בספרים ללא תמורה וההתחייבויות נסגרו כנגד קרן הון רישום בגין שנים קודמות.

המשרד לשירותי דת

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 3 - חייבים ויתרות חובה

ההרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,433	-
79	125
-	2,705
259	315
<u>3,771</u>	<u>3,145</u>

הכנסות לקבל

ביטוח לאומי

הוצאות מראש

אחרים

ביאור 4 - פיקדון במינהל הרכב

בהתאם להוראות התכ"מ החל מיום 31 בדצמבר 2008 משרדי הממשלה יציגו את הפיקדון לחידוש כלי רכב כנכס בדוח על המצב הכספי. מצבת תקני כלי הרכב הממשלתי במשרד ויחידת הסמך שלו כוללת 33 רכבים (אשתקד מצבת תקני כלי הרכב במשרד הייתה 36 רכבים).

ביאור 5 - רכוש קבוע, נטו

ההרכב:

מכונות ריהוט וציוד	מחשבים ותוכנות	שיפורים במושכר	סך הכל
אלפי ש"ח			
2,298	6,468	428	9,194
780	5,264	825	6,869
<u>3,078</u>	<u>11,732</u>	<u>1,253</u>	<u>16,063</u>

641	2,243	23	2,907
276	1,980	50	2,306
<u>917</u>	<u>4,223</u>	<u>73</u>	<u>5,213</u>

<u>2,161</u>	<u>7,509</u>	<u>1,180</u>	<u>10,850</u>

<u>1,657</u>	<u>4,225</u>	<u>405</u>	<u>6,287</u>

<u>7-10</u>	<u>33</u>	<u>10</u>	

עלות

יתרה לתחילת השנה

תוספות בשנת הדוח

יתרה לסוף שנה

פחת נצבר

יתרה לתחילת השנה

תוספות פחת לשנה

יתרה לסוף שנה

יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2016

יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2015

שיעורי הפחת השנתיים העיקריים ב- %:

המשרד לשירותי דת

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 6 - נכסים בלתי מוחשיים, נטו

א. ההרכב:

נכס בהקמה - (1)	נכסים בלתי מוחשיים אלפי ש"ח	סך הכל	
			עלות
3,336	1,302	4,638	יתרה לתחילת שנה
3,487	308	3,795	תוספות בשנת הדוח
6,823	1,610	8,433	יתרה לסוף שנה
			פחת שנצבר
-	78	78	יתרה לתחילת שנה
-	237	237	תוספות פחת לשנה
-	315	315	יתרה לסוף שנה
6,823	1,295	8,118	יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2016
3,336	1,224	4,560	יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2015
-	10		שיעורי הפחת השנתיים העיקריים ב - %:

ב. פירוט:

(1) **נכס בהקמה** – מערכת "שירת הים" – מערכת זו הינה מערכת המיועדת לתמיכה בביצוע כל משימות הניהול, התפעול והבקרה במועצות הדתיות והקשר בין המועצות הדתיות למשרד לשירותי דת ולבין מקבלי השירותים. המערכת תאפשר גמישות והתאמה לתהליכי עבודה לכל מועצה ומועצה דתית. סיום הפיתוח צפוי בשנת 2018.

המשרד לשירותי דת

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 7 - זכאים ויתרות זכות

ההרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
8,761	5,454
244	785
9,005	6,239

א. זכאים בגין עסקאות חליפין

הוצאות לשלם
ספקים ונותני שירותים

ב. זכאים ויתרות זכות אחרות

2,741	2,359
(*) 1,413	1,040
(*) 3,433	3,772
246	218
4	21
2,628	8
-	20
10,465	7,438
19,470	13,677

התחייבויות לעובדים בגין ימי חופשה
תקבולים במשמורת בגין קופות צדקה (1)
תקבולים במשמורת בגין כספי עיזבונות (2)
משרד האוצר - החשב הכללי
מוסדות בגין שכר
משרדי ממשלה
אחרים

סך הכל זכאים ויתרות זכות

- (1) היתרה מורכבת מיתרת כספי קופות הצדקה שנאספו מהמקומות הקדושים ומיועדים להעברה לקרן למורשת הכותל, למרכז הארצי למקומות הקדושים ולצדקה לנזקקים אשר טרם הועברו. המשרד משמש כסוכן כהגדרתו בתקן חשבונאות ממשלתי מספר 9 בנושא הכנסות מעסקאות חליפין. הסכומים שהתקבלו להעברה לצד ג' לא נרשמו בדוח על הביצוע הכספי.
- (2) יתרת התחייבות בגין ההקצבות מעיזבונות האפוטרופוס הכללי לגופים, אשר אושרו להם ההקצבות. המשרד משמש כסוכן כהגדרתו בתקן חשבונאות ממשלתי מספר 9 בנושא הכנסות מעסקאות חליפין. הסכומים שהתקבלו להעברה לצד ג' לא נרשמו בדוח על הביצוע הכספי.

(*) סווג מחדש

המשרד לשירותי דת

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 8 - זכאים בגין תמיכות

היתרה כוללת הוצאות בגין תמיכות אשר הוצאו בשנה העוקבת עבור שנת הדוח. תמיכות אלו כוללות בעיקר, תשלומים למועצות הדתיות בגין פעילותם השוטפת לרבות מבני דת ובתי עלמין ולעמותות במסגרת סעיף 3א' לחוק יסודות התקציב בנושא תמיכות.

ביאור 9 - התחייבויות בגין זכויות עובדים

התחייבויות בגין סיום יחסי עובד מעביד, נטו:

ההרכב:

ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
5,430	4,002	התחייבויות בגין סיום יחסי עובד-מעביד, נטו (1)
2,764	2,487	התחייבות בשל ימי מחלה (2)
162	-	התחייבות בשל מענק חד פעמי (3)
<u>8,356</u>	<u>6,489</u>	

(1) בהתאם לחוקי העבודה וההסכמים הקיימים, מכוסות רוב התחייבויות הממשלה, בגין פיצויי פיטורים, על ידי הפקדות שוטפות לקופות הגמל (כהגדרתן בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (התשס"ה-2005), הכוללת את קרנות הפנסיה, קופות הביטוח וקופות הגמל לתגמולים ולפיצויים, (להלן: קופות גמל), מתוקף סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג - 1963.

סכומי הצבירה בקופות הגמל הינם על שם העובד. קופות הגמל מקבלות על עצמן את חבות הממשלה הנובעת מהסכמי העבודה ומשחררות את הממשלה מתשלומים נוספים. יתרת ההתחייבויות הכלולה בדוחות הכספיים, הוערכה באופן שמרני כך שכל העובדים יהיו זכאים להשלמת פיצויי פיטורים. ייתכן כי ישנם עובדים אשר אינם בתחולת סעיף 14, אך להערכתנו מדובר במספר שאינו מהותי ולפיכך לא בוצעה הערכה של סכומים אשר הופקדו בקופות הגמל ואשר אמורים להקטין את ההתחייבות בגינם. כמו כן, ראה ביאור 2 יז' מערך הגיור.

(2) התחייבות בשל ימי מחלה:

התחייבות המשרד לתשלום פיצוי עבור ימי מחלה שלא נוצלו לעובדים הזכאים לכך בתוקף הסכמי עבודה, חושבה על בסיס שכרם האחרון של העובדים למועד הדיווח, לפי יתרת ימי המחלה שלא נוצלו למועד הדיווח. בחישוב נלקחו בחשבון סיכויי העובדים להגיע לזכויות האמורה. כמו כן, ראה ביאור 2 יז' מערך הגיור.

המשרד לשירותי דת

ביאורים לדוחות הכספיים

(3) התחייבות בשל מענק חד פעמי:

בסוף שנת 2014 גובשו הבנות בין המדינה לבין הסתדרות העובדים הכללית החדשה באשר לעקרונות הסכם קיבוצי (מסגרת), שנחתם בין המדינה ומעסיקים נוספים מהשירות הציבורי, לבין ההסתדרות הכללית.

בהמשך להבנות אלו, ניתנה הנחיה ע"י הממונה על השכר והסכמי עבודה במשרד האוצר, לשלם לעובדים בשירות המדינה מענקים חד פעמיים בתחילת שנת 2016 ובתחילת שנת 2017, בהתאם להנחיות והקריטריונים שנקבעו.

בהתאם לאמור, נרשמו בדוחות הכספיים לשנת 2015 התחייבויות בגין מענקים אלו בסך של 162 אלפי ש"ח בסעיף הוצאות לשלם ובנוסף סך 162 אלפי ש"ח בסעיף התחייבויות בגין זכויות עובדים לזמן ארוך. בדוחות הכספיים לשנת 2016 נרשמה התחייבות בגין מענקים אלו בסך של 162 אלפי ש"ח בסעיף הוצאות לשלם.

ביאור 10 - הפרשה לתביעות משפטיות

א. המשרד מהווה צד בתביעות אזרחיות שונות המוגשות נגדו, אשר בחלקן עשויות להסתיים בפשרות או בפסקי דין נגד המשרד. ההליך השיפוטי עשוי לעיתים להימשך על פני מספר תקופות חשבונאיות, כאשר לאורך התקופה, אומדן ההוצאות בגין התביעות יכול להשתנות. הנהלת המשרד ויועציו המשפטיים, העריכו כי צפוי שחלק מתביעות אלה יגרמו למחויבות המשרד וכי קיים אומדן מהימן של סכום המחויבות. ההתחייבות שהוכרה כיתרת ההפרשה בדוח על המצב הכספי בגין תביעות אלה ליום 31 בדצמבר 2016, הינה 3,903 אלפי ש"ח (ראה ביאור 17 בדבר התחייבויות תלויות).

ב. ההרכב:

סך הכל	דיני נזיקין	הפרות חוזיות	דיני עבודה	
	אלפי ש"ח			
808	73	385	350	יתרה ליום 1 בינואר 2016
(73)	(73)			סכומים שנגרעו השנה
3,168	1,643	1,485	40	סכומים שהופרשו השנה
3,903	1,643	1,870	390	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016

המשרד לשירותי דת

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 11 - הכנסות מהעברות:

ההרכב:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
900*	2,027

השתתפות משרדי ממשלה

(*) סווג מחדש

השתתפות משרד ראש הממשלה בשנת 2016 בפרויקטים הבאים: יועץ להגנת הסייבר, פעילות בבית הקברות בהר הזיתים ופיתוח המקומות הקדושים.

ביאור 12 - הכנסות ממתן שירותים

הכנסות אלו כוללות הכנסות מבחינות הסמכה לרבנות, דיינות, משגיחי כשרות ומוהלים.

ביאור 13 - תמיכות

המשרד לשירותי דת מטפל בתמיכות במועצות דתיות, בגופים סטטוטוריים ובעמותות. המשרד מקבל את מרבית הכנסותיו מתקציב אשר בחלקו הגדול משמש לתשלום תמיכות לגופים שעמדו בתנאים שנקבעו על מנת לקבל את כספי התמיכה.

א. ההרכב לפי מטרות:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
316,429	316,330
34,047	37,913
350,476	354,243

מטרות חברתיות
מטרות תשתית

ב. ההרכב על פי סוגי המקבלים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
301,620	298,819
48,856	55,424
350,476	354,243

מוסדות ציבור ותאגידים סטטוטוריים
רשויות מקומיות

המשרד לשירותי דת

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 14 - שכר עבודה ונלוות

א. ההרכב

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
47,567	36,186
750	1,393
630	413
48,947	37,992

הוצאות בגין שכר עבודה
הוצאות בגין פרישת עובדים
הוצאות בגין תכנית להטבה מוגדרת

ב. כללי

ההטבות להן זכאים העובדים הן: הדרכות, השתלמויות, שי לחגים, החזר הוצאות רכב וכו'.

ביאור 15 - הוצאות תפעוליות

א. ההרכב:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
9,463	9,519
15,436 (*)	14,331
74,226	56,481
863	2,937
5,784	4,104
105,772	87,372

יעוץ
תפעול ותחזוקה (ראה 15ב)
רכישת שירותי קהילה ודת (ראה 15ג)
פחת
שכירות וחכירה (ראה 15ד)

(*) סווג מחדש

ב. הוצאות תפעול ותחזוקה - הרכב לפי תשומות עיקריות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,927	3,016
1,584	2,726
3,569	2,068
1,637 *	1,753
1,434	1,545
498	675
1,419	917
252	-
2,116	1,631
15,436	14,331

שמירה וניקיון
תחזוקת מחשוב וציוד
תחזוקת רכבים
תחזוקת מבנים
ארנונה ומים
חשמל ואנרגיה
חניה
הוצאות בגין מתנדבים
אחרות

(*) סווג מחדש

המשרד לשירותי דת

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 15 - הוצאות תפעוליות (המשך)

ג. רכישת שירותי קהילה ודת

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
26,066	-
1,407	3,277
20,310	21,025
26,443	32,179
74,226	56,481

פעילות מערך הגיור
פעילות הרבנות הראשית
פעילות בתחום שירותי דת
פעילות בתחום המקומות הקדושים

ד. הוצאות שכירות וחכירה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
5,762	4,060
14	41
8	3
5,784	4,104

הוצאות שכירות מבנים (1)
שכירות תוכנה
הוצאות שכירות אחרות

(1) מבני המשרדים בהם פועל המשרד מוחכרים ממנהל הדיור הממשלתי בחכירה תפעולית.

ביאור 16 - הוצאות הנהלה וכלליות

ההרכב :

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,759	2,962
508	3,413
56	144
4,323	6,519

משרדיות
משפטיות
נסיעות לחו"ל

המשרד לשירותי דת

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 17 - התחייבויות תלויות

קיימות מספר תביעות משפטיות כנגד המשרד לשירותי דת ויחידת הסמך שלו ליום 31 בדצמבר 2016.

סך התביעות התלויות העומדות כנגד המשרד ויחידת הסמך שלו ליום 31 בדצמבר 2016 הינו כ- 11,329 אלפי ₪. הנהלת המשרד בהתאם להערכת יועציה המשפטיים רשמה הפרשה שיתרתה ליום 31.12.16 הינה בסך של 3,903 אלפי ש"ח בגין מספר תביעות אשר לדעת יועציה המשפטיים צפויות להתממש.

ביאור 18 - השפעה מצטברת וקרנות הון

ההרכב:

יתרה ליום 31 בדצמבר		
2015	2016	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
232	232	השפעה מצטברת: השפעה מצטברת לתחילת שנה בגין רישום לראשונה של פיקדון לחידוש כלי רכב.
2,329	2,329	השפעה מצטברת לתחילת שנה בגין כספי עזבונות
203	203	השפעה מצטברת לתחילת שנה בגין רישום רכוש קבוע
2,764	2,764	
12,458	12,871	קרנות הון: קרן הון לתחילת שנה בגין רישום פנסיה תקציבית
(132)	(132)	קרן הון לתחילת שנה בגין מחיקת חו"ז חש"ל
(3,088)	14	קרן הון בגין העברת נכסים והתחייבויות
9,238	12,753	
12,002	15,517	

המשרד לשירותי דת
ביאורים לדוחות הכספיים

נספח השוואה בין התקציב לבין הסכומים בפועל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

בלתי מבוקר

ביאורים לדוחות הכספיים

לשנה שרת"מ ביום 31 בדצמבר 2016

שירותי דת, מזהה סער: 2200-2810-2017-003639, התקבל ב - 27/09/2017

המשרד לשירותי דת

ביאורים לדוחות הכספיים

דוח התאמת הגירעון החשבונאי לביצוע התקציבי
(בלתי מבוקר)

לשנה שהסתיימה
ביום 31 בדצמבר
2016
אלפי ש"ח

(508,427)

527,357

(2,969)

8,524

849

(1,868)

445

23,911

גירעון מביצוע תקציבי

הוצאות שאינן מקבלות ביטוי בתקציב

רכוש קבוע- הוצאות פחת והפסדי הון

רכוש קבוע- רכישות השנה בניכוי תמורה ממכירות השנה

חיובים וזיכויים שטרם שולמו או נגבו

חיובים וזיכויים שאינם נרשמים בדוח רווח והפסד

התאמות אחרות

עודף חשבונאי נטו

ביאורים לדוח ביצוע תקציב ההוצאות לפי תחומי פעולה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016
(בלתי מבוקר)

א. תחום פעולה שירותי דת כולל תשלום למועצות דתיות, הקצבות חודשיות ותשלומי תמיכה שונים, מועצות בתי עלמין וקבורה, מבני דת, מקוואות, בתי כנסת, שמיטה, זהות יהודית, טיפול במקומות הקדושים לרבות קבר הרשב"י והילולת ל"ג בעומר, הוצאות תפעול המשרד, ושכר העובדים.

ב. תחום פעולה הרבנות הראשית כולל פעולות הרבנים הראשיים לישראל, בחינות לרבנות ואכיפת חוק הונאה בכשרות.